

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- חג המצות
- ספירת העומר וחג
- חג הסוכות
- ימי הביניים - נלות ואולה
- ימי נדאם
- חג הסוכות
- חג המנוחה
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- בעניני מצוות המדיניות
- שמקור
- חמדת וספר
- שיר הירושלים
- שבת קודש
- מידת הנבון
- שמע בעונה
- ענינים כשיס ובהלכה
- זמירת שביב
- קטלוג הקלטות שיעורים
- בראשית ח"א - סמארי
- סבא, בראשית נח-
- בראשית ח"ב - יל
- קל- מוללות
- בראשית ח"ג - רבא- ודו
- שנת- בשלח
- שנות ח"ב - סמארי מבוא
- יחיד- משפטים
- שנת ח"ג - ירושנה- סקודי
- יקרא ח"א - יקרא- מצודע
- יקרא ח"ב - אחרי- ברוקוטי
- מברכי ח"א - מברכי- סלח
- מברכי ח"ב - קורח- מסעי
- בדרים ח"א - דברים- ראה

תנן להשיב: mechonbennelch@gmail.com
 בארצות הברית: 848245022
 sales@yefenbooks.com | Warehouse:

מחברתו של מוין רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת בהעלותך

הנרות". וגם לשון "אל מול" לא משמע כלפי עצמו, אלא לנוכח - כנגד.

ואכן הרשב"ם פירש, שיאיר לעבר השולחן, שהוא נוכח המנורה. [ובאבן עזרא כתב ש"אל מול פני המנורה", היינו כמו "והאיר על עבר פניה" שנאמר

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה (ח, ב-ד)

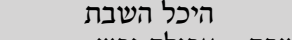
פסוקים אלו טעונים ביאור רב מה באו ללמדנו. וברש"י פירש 'אל מול פני המנורה - אל מול נר האמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה. יאירו שבעת הנרות - ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי, הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי, ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך'.

דרשת חז"ל זו מובאת בגמרא (מגילה כא:), עיי"ש. ולפי זה באה הפרשה כאן להדגיש ענין זה, שהנרות כולם מאוחדים בפנייתם לנר האמצעי, והוא מלכד את כל הנרות למנורה אחת מאוחדת. אולם מפרשי הפשט נתקשו בפירוש רש"י, והקושי העיקרי הוא כיצד יתפרש לשון הכתוב "יאירו שבעת

בגליון

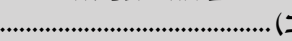
פרשת בהעלותך

ביאורי פסוקים..... עמוד 13

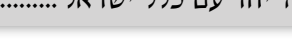
היכל השבת

אכילת שבת - אכילת נפש..... עמוד 7

ביאורי תפילה

אשרי (ב)..... עמוד 9

חכמה ומוסר

עבודת ה' יחד עם כלל ישראל..... עמוד 13

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גיליון זה נודב לזיכוי הרבים

ע"י ידידנו הנכבד רודף צדקה וחסד, מעמודי התורה דקהילתנו

איש חמודות ורב תבונות, מגדולי תומכי מכוננו, המסייע רבות בהוצאת ספרי רבינו

ה"ה הרה"ח ר' **שלמה זלמן שטיינברג** שליט"א

מנהל כוללים בקהילתנו

לרגל הולדת בתו למזל"ט

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך

תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה

לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנצחת ותרומות "פרנס השבוע/החדש"
 אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל-054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל-052-7616048

בגזרת ה' יתדר

שישו אתה משוב כל המתאבלים עליה

לכל לומדי דברי תורתו של מורינו ורבינו בעל ה'בן מלך' צדוק"ל
אחד הספרים שקיימת לו כל העת דרישה רבה בשוק, הוא הספר

'בן מלך - גלות וגאולה'

בו נודע רבינו צדוק"ל בגישתו הייחודית לאופן העבודה הנדרש בימים אלו

בעקבות הביקוש הרב, כבר נדפסו ממנו שתי מהדורות,
וכעת אזל ספר זה ממדפי החנויות ומחסני הספרים של
המכון. הציבור דורש במפגיע לשוב ולהדפיס ספר זה
במהדורה נוספת, אך ההדפסה כרוכה בהוצאה מרובה.
וכעת לקראת ימי בין המצרים שמהרה יהפכו לנו לששון
ולנחמה, אנו פונים אל הציבור בבקשה מיוחדת ממי
שבידו לתרום הדפסת מהדורה נוספת של הספר.

מי שחשקה נפשו ליטול חלק זכות בספר קדוש ונשגב
זה, ניתן להשתתף למען הנצחת יקירי המשפחה, או לזכות
להצלחה וברכה. ובוודאי שיהיה בדבר נחת רוח ועילוי
נשמה. ויביא הצלחה לתורם, שיש בכך זכות מרובה וזיכוי
הרבים גדול.

כל המעוניין או היודע על מישהו שיכול ליטול חלק בזה, מתבקש לפנות
בדחיפות למנהל המכון הרב אריה קרישבסקי בטל: 054-8422488

ברבסת התורה
הנהלת מכון כתבי בן מלך

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו צדוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'
03-3077354

ישנה אפשרות לבחור כמאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרישת השבוע

שמעו ותחי נפשכם
ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

- ספרים
- למעלה הימנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על הכשרת חסידי תורה
- שיעורים
- על ח"ס
- סדר
- הגות ומחשבה
- ביאורי סוחר
- סדר
- אמונה ומצוות
- מגאון
- תורה ודעת
- אמרימים
- תורה ודעת

הנגזרת תורמים

קו בן מלך
03-3077354
מנהלה מכון
שיעורים 94 קמת סינדר

עמדת הטקסט בבתי מסת
לשמוע ישיעורי רבינו
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

הכשרת ספרו בן מלך
בתיבת המסחרת מרדכי העולם

מלפני התחלה
כתובת ארית ישראל 1/9
ביתר עילית
קמורת מוכרת לפי סעיף 46
לתיבת הארית
mechonbenmelech@gmail.com

בתרומה (שמות כה, לז). אולם לא מצאנו כיצד פירש שם]. וכן פירשו החזקוני ובעלי התוספות, אלא שהוסיפו שכן הוא למאן דאמר (מנחות צח): שהמנורה היתה עומדת ממזרח למערב, אך לדעת הסובר שהיתה עומדת מצפון לדרום, פירשו "אל מול פני המנורה" היינו לנוכח קודש הקדשים, שהוא מול פני המנורה. והנה לפי זה, הרי שבין לפירש"י ובין לפירוש הרשב"ם, לא ידענו מה נתחדש כאן ב'העלותך' יתר על מה שנאמר בפרשת 'תרומה', וצ"ע.

ויתכן שעל פי פשוטו, אזי אדרבה 'פני המנורה' היינו לעבר ההיכל או השולחן, שהוא עיקר השטח הפנוי מול המנורה, ואילו צד דרום או צד מערב הוא אחורי המנורה, והיינו שבאה הפרשה ללמדנו שהנרות יאירו אל ההיכל. ולפי זה יתפרש היטב שייכותו והמשכיותו אל מה שנאמר בסוף פרשת נשא (i, פט) "ובבא משה אל אהל מועד וישמע הקול מדבר אלי", שכן בספרי שמות-ויקרא עיקר ההתייחסות להשראת השכינה היא בקודש הקדשים, אולם כאן, נתחדש שה' נמצא עמנו כמלך בתוך עמו, ושכינתו נמצאת בהיכל, ושם משה שומע את קול ה', ואי לכך אף הדלקת המנורה מכוונת כלפי ההיכל, ועל כן באה המצוה כאן ששבעת הנרות יאירו אל מול 'פני המנורה', והיינו כלפי ההיכל.

ומה שפירש רש"י שהכוונה שיאירו אל מול הנר האמצעי, יש לומר שגם זה אינו סותר לפשוטו של מקרא, כי גם לדעת רש"י עיקר כפיפת הפתילות הבא לכוון את אורם, מכוון כלפי חוצה מהמנורה לעבר השטח שסמוך לה, וכמו שנתבאר שהוא הנקרא 'אל מול פני המנורה'.

אלא שבתורת דרש, דרשו חכמים שנוסף על כפיפתם להאיר למולם, גם יהיו מצודדים בכפיפתם זו באלכסון כלפי השטח שמול הנר האמצעי. והיינו מכיון ששם 'מנורה', יש לו שני מובנים, המובן הרחב הוא כללות המנורה, ונוסף על זה יש לפעמים שהנר האמצעי לבדו נקרא 'מנורה', וכגון הכתוב (שמות כה, לד) 'ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה'. והטעם הוא מכיון שהוא עיקר המנורה, נקרא אף הוא לפעמים 'מנורה'. [ויש כמה דוגמאות כגון זה, כגון 'יום' שבדרך כלל מתפרש על כללות ה'מעט-לעת', אולם יש שמתפרש רק על שעות האור 'ויקרא אלוקים לאור יום' (בראשית א, ה), ועוד רבים]. ולכן אף שפשוטו של מקרא וודאי מכוון ביחס

לכללות המנורה, ש'שבעת הנרות' יאירו 'מול פני' כולה. אך בדרשת הכתוב מתפרש, שבנוסף לכך יצדדו את הפתילות 'אל מול פני' עיקרה של המנורה, דהיינו כלפי השטח שמול הנר האמצעי. ובוזה אתי שפיר לשון 'יאירו שבעת הנרות', כי פשוט שאף הנר האמצעי עצמו מכוון שיאיר כלפי השטח ש'מול פניו'. וממילא תואמים הפשט והדרש יחדיו.

* * *

ויש אשר יהיה הענן מערב עד בוקר ונעלה הענן בבוקר ונסעו, או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו. או יומים או חודש או ימים בהארץ הענן על המשכן לשכון עליו, יחנו בני ישראל ולא יסעו, ובהעלתו יסעו (ט, כא-כב)

שני פסוקים אלו העוסקים בענין זמן החנייה, בפסוק הראשון מתוארת הרבותא של ציות בני ישראל בחניה במשך זמן קצר - "מערב עד בוקר" "או יומם ולילה", והפסוק השני עוסק ברבותא ההפכית של אריכות הזמן - "או יומיים או חודש או ימים". כי יומם ולילה די בו למנוחה, אולם מיומיים ואילך הוא כבר בגדר 'חנייה' המוגדרת כזמן ארוך. אולם כאמור בהמשך הפרשה, יש שהיו חונים אפילו חודש או אפילו שנה, והארץ הענן על המשכן זמן כה רב, ולמרות הכל כבשו בני ישראל את רצונם ולא נסעו, וכאשר הגיע במפתיע הציווי העליון לנסוע, מיד נסעו. והנה בפסוק הראשון כתוב אחרי כל אחד מהאופנים "ונסעו", ואילו בפסוק השני לא נכתב אחר כל אחת מהדוגמאות "ונסעו", ורק בסוף הפסוק כתיב 'יסעו', ויש להבין מה טעם ההבדל.

אכן הביאור הוא, כי בפסוק הראשון הרבותא היא הנסיעה, שלמרות שעדיין לא נפשו די סיפוקם, והיו שם רק 'מערב עד בוקר' או 'יומם ולילה', בכל זאת 'נסעו'. אולם בפסוק השני עיקר הרבותא היא מה שחנו בני ישראל זמן רב ולא נסעו, וההדגשה היא שגם אם חיכו לנסוע לא נסעו - ורק 'העלותו יסעו'.

* * *

עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אותם והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות (י, ב)

אף בחצוצרות נצטוו לעשותם 'מקשה', ויש לומר שטעמו הוא על דרך שביארנו בענין המנורה, שעשיית מקשה באה לרגל יקר גינוני המלכות, שלא

פורענות ראשונה לפרוענות שניה... והיכן מקומה, אמר רב אשי בדגלים'.

הנה ראשונה יש להבין מה הם צדדי המחלוקת בדרשת סימניות אלו; מה טעמים וסברתם של חכמים שהסימניות מלמדות שפרשה זו אינה במקומה, ומה טעמו של רבי שהן מלמדות על היותו ספר חשוב בפני עצמו. והרי זה פשוט שלא נחלקו רבי וחכמים כאן בדברים המסורים בקבלה, אלא הלשון מורה שבסברא נחלקו וכל אחד טעמו ונימוקו עמו, והדברים צריכים ביאור והארה.

כן יש לתמוה על מה שאמרו חכמים שפרשה זו אין כאן מקומה, אלא ראויה היתה להיכתב בפרשת הדגלים. והרי לעיני המתבונן בכתובים נראית לכאורה פרשה זו כהולמת מאד את מקומה, ומקושרת היטב עם הכתובים הסמוכים לה, שהרי אלו עוסקים במסע הארון בראש המחנה, ומה נאה ומתקבל יותר מזה, שאחר שהכתוב אומר "וארון ברית ה' נוסע לפניכם..." וענן ה' עליהם יומם בנסעם מן המחנה" - תיזכר קריאת קדשו של משה, אשר ליוותה את נסיעת הארון וחנייתו. ואדרבה, מה שאמרו כי מקומה בדגלים הוא אשר טעון ביאור, למה זה נחשבת פרשת הדגלים - העוסקת בהוראת סדר המסעות - כמתאימה יותר לענייניו של "ויהי בנסוע", מאשר פרשה זו - העוסקת בתיאור המסעות עצמם בפועל.

אכן רבי סבר כי הסימניות הללו לא באו אלא 'מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו'. ולכאורה משמע כי כוונת הדברים היא, שתוספת הסימניות מלמדת על מעלתה וחשיבותה המיוחדת של פרשה זו, השקולה כספר בפני עצמו. ומלבד אשר יש לעיין כיצד נרמזים הדברים בסימניות הללו, הרי יסוד הדברים צריך תלמוד, כלום עולה פרשה זו בחשיבותה על פרשיות התורה כולה, עד שהוצרך הכתוב לייחודה כספר לעצמו, וכי מרובה דרגתה מפרשיות יסודיות אחרות כדוגמת 'עשרת הדברות' או 'שמע ישראל' ועוד כהנה, אשר כל אחד מאלה נכלל בספרו בין יתר ענייניו, בעוד שפרשת 'ויהי בנסוע' זכתה למעמד של ספר בפני עצמו.

והנראה בביאור הדברים, כי יסוד המחלוקת הוא, אם משה היה מצווה מאת ה' לומר את הדברים הללו, והיה זה סדר שנקבע מתחילה, שבנסוע הארון יאמר משה "קומה ה'..." ובעת נחוה יאמר "שובה ה'...", או שמא לא היה משה מצווה בכך, אלא מאליו

יעשה אותם בדרך של הדבקות חלקים, שאין ראוי כן לכבוד מלך.

אולם יש הבדל בין מנורה לחצוצרות, שבמנורה דין מקשה מעכב, ובחצוצרות הוא רק מצוה לכתחילה, אבל גם בלי מקשה החצוצרות כשרים.

והטעם בזה נראה, כיון שהמנורה בעצמותה באה לשם נוי ולכבוד המלכות, ועל כן כל פרטי הנוי והתפארת מעכבים בה. אולם בחצוצרות שיעיקר כבוד המלכות שבהם הוא בעצם טכסי המלכות שבתרועה, נמצא שאין עצם הכלי נעשה לכבוד המלכות, אלא רק הקול היוצא ממנו, לכן אין צורת הכלי מעכבת בה. אף שמצוותה לכתחילה לעשותה מקשה, כלומר שצריך שתהיה מכובדת ומפוארת בהתאם לתכליתה, אולם אין תכלית כבוד המלכות בעצם הכלי, ולכן אינו מעכב.

והנה בגמרא למדו דין זה מהכתוב במנורה "מקשה היא" - 'היא ולא חצוצרות' (מנחות כח.), ולכאורה אין מובן מה שייכות חצוצרות למנורה, שהוצרך הכתוב למעטה ביחס אליה. ולפי המבואר כאן אתי שפיר, כי דין מקשה שנאמר בחצוצרות יסודו באותו טעם שיש במנורה, דהיינו מצד כבוד מלכות המחייב שתהיה מקשה. אלא שמיעט הכתוב שדין מקשה של חצוצרות אינו חמור כל כך, ואינו מעכב כדין מקשה של מנורה, וכאמור.

* * *

ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך. ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל (י, לה-לו)

שני פסוקים אלו מסומנים בתורה בנו"ן הפוכה לפנייהם ולאחריהם, וכדאיתא בגמרא (שבת קטו:): 'תנו רבנן, ויהי בנסוע הארון ויאמר משה, פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות מלמעלה ולמטה, לומר שאין זה מקומה. רבי אומר לא מן השם הוא זה, אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו'.

ובהמשך הדברים שם (טזק:) דרשו אליבא דרבי: "הצבה עמודיה שבעה" (משלי ט, א) אלו שבעה ספרי תורה. משום שפרשה זו, מלבד היותה היא לבדה כ'ספר' בפני עצמו, הרי היא גם חוצה את ספר במדבר לשנים, ומחמשה ספרים נעשו שבעה. ואליבא דחכמים אמרו - 'עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותיכתב במקומה, ולמה כתבה כאן, כדי להפסיק בין

היה מתעורר לקרוא כסדר הזה דרך כבוד, כל אימת שהארון פתח במסעו ובנוחו ממנו.

לפי דעת חכמים, אמירתו זו של משה היתה ציווי מאת ה', כך שהדברים מהווים חלק בלתי נפרד מסדר נסיעות המחנה, לפיכך, מקומה של פרשה זו ביסודה הוא בפרשת הדגלים, שם נקבעו סדרי הנסיעות והחניות והלכותיהן. ואילו היתה הפרשה נכתבת שם, פשוט שלא היתה באה כסיפור דברים "ויהי בנוסוע... ויאמר משה", אלא בלשון ציווי, שכאשר יסע הארון יאמר משה כלשון הזה. אולם כדי להפסיק בין פורענות לפורענות, כדאיאת בגמרא שם, ראתה תורה לנכון להוציאה מכלל פרשת הציווי על המסעות, ולכתבה בתורת סיפור דברים בפרשת תיאור המסעות בפועל [ולצורך הפסק זה נבחרו הפסוקים הללו דייקא, שהם ענייני רחמים וסגוריה על ישראל אשר ה' שוכן בקרבם, על מנת לחצוץ בין הפרשיות שלא יחברו כענין אחד של פורענות נמשכת, ויעוררו מידת הרחמים בשעה שמידת הדין שולטת].

ואילו רבי סבר, כי דברי משה אכן לא נאמרו במצות ה', ולא היתה זו הלכה מהלכות המסעות, אלא כך היה מעשה, שהיה משה הרועה הנאמן נוהג לומר כן בעד ישראל. וכיון שכך הרי פשוט שאין מקום וטעם להזכיר את הענין בפרשת הדגלים העוסקת בהוראות המסע, אלא מקומה הנכון לה הוא אכן בפרשת תיאור מסע הארון, ובצורת סיפור דברים בלבד.

ברם, מאחר שלא היו הדברים מחוייבים מצד סדר המסעות, סבר רבי, כי לעולם לא היתה פרשה זו צריכה להיכתב בתורה כלל, כדרך שלא הזכיר הכתוב עוד פרטים רבים לאין שיעור כדוגמת זה, לפי שאין תכלית הכתוב לציין אלא את הנצרך לעניינו, אלא שמתוך חשיבותו של מאמר זה, בהיות הדברים ראויים להיכתב אף לעצמם, לפיכך צירפם הקב"ה כתוספת על ספר התורה, אמנם בכדי להורות שאין זו מעניינה היסודי של ספר התורה, עשה לה סימניות לפניה ולאחריה.

נמצא אפוא, כי בין לרבי ובין לחכמים, מלמדות הסימניות 'שאין זה מקומה'. ודברי רבי שספר חשוב הוא בפני עצמו אינם טעם לנתינת הסימניות, אלא זהו הטעם לצירופו לתורה, אך הסימניות עצמן לדברי הכל למעט באו, לומר שאין פרשה זו חלק מגופו של הספר אלא כתוספת עליו. ולא נחלקו אלא איה מקומה הנכון ביסוד עניינה. לדעת חכמים מקומה

היסודי הוא בפרשה הקודמת, ומחמת סיבה מיוחדת העתיקה הכתוב לכאן כדי להפריד בין הפורענויות. ואילו לדעת רבי מקומה מחוץ למסגרת התורה לגמרי, ורק מפאת חשיבותה נתוספה על התורה למרות היותה ענין צדדי שאינו נצרך לה. אולם, אם נתור אחר מקום מתאים לה בפרשיות התורה - ודאי אין מקומה אלא כאן.

* * *

עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזר, יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים (יא, כ)

וברש"י: 'את ה' אשר בקרבכם - אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם, לא גבה לבבכם ליכנס לכל הדברים הללו'. וכוונתו מבוארת, שמאחר שעיקר הענין כאן הוא לומר שמאסו את ה', מה שייכת לכאן ההדגשה שה' הוא בקרבם. ועל כך פירש, שבאמת זה היה שורש החטא של המתאווים, שבעוד שניתנו להם מעלות רוחניות נשגבות, ומחמת זה אף נעשו בעלי הרגשה בנפש ורוחב לב, הנה נכשלו בזה שהשתמשו ברוחב לב ונפש זה לענייני חומר ועוה"ז, עד שהתאוו לבשר, ועלה על לבם זכרון האבטיחים והשומים.

ויש בדבר מוסר השכל מבהיל, כי מחד גיסא השראת השכינה מביאה רוחב לב, אולם כאשר אין האדם מתאים את עצמו למדרגתו, עלול הוא לכוון את סגולת רוחב הלב לענייני אבטיחים. והוא כענין 'כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו' (סוכה נב). ומלבד הפחיתות שקונה בנפשו בעסקו בהבלי עוה"ז, יש בהנהגה כזו עוון פלילי, שמשמש ברגשי קודש ומבזה את מעלות הקודש בהשתמשו בהם לדברי חול. אולם הרשב"ם פירש לפי הפשט, שהתלוננו על יציאתם ממצרים ומאסו את הנהגת ה' המנהיגם מאז, בעבור שהעלו על זכרונם את מאכליהם בהיותם במצרים. ולפי זה נמצא שוויתרו על כל המעלות שזכו להן מאז יציאת מצרים, מתן התורה והשראת השכינה, בעבור תאוות האכילה.

וגם בזה יש סוג של נסיון המתקיים בכל הדורות, שיש שאדם מתקרב למדרגות של קדושה, ולפעמים מתחיל להתעלות, ויש שנרתע מחמת שמרגיש שעלול לאבד תאוות העוה"ז, ונמצא שמפסיד שלימות ומעלה מחמת הליטותו לענייני החומר.

והנה מצינו כאן אופן נוסף של חטא, וזה היה

במתאוננים שמתו באש תבערה. וכתב רש"י (פסוק טז): 'הזקנים הראשונים היכן היו, והלא אף במצרים ישבו עמם, שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל, אלא באש תבערה מתו. וראויים היו מסיני לכך דכתיב (שם כד, יא) ויחזו את האלקים, שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר בפני המלך, וזהו 'ויאכלו וישתו' (שם), ולא רצה הקב"ה ליתן אבלות במתן תורה ופרע להם כאן'. ומקורו במדרש (במדב"ר טו, כד).

כלומר שאז בסיני היה חטאם בדקות, שהיה זלזול וקלות ראש, ועתה כבר נגררו לחטא יותר חמור להיות כמתאוננים, ונפרע להם על הכל.

וחטא הזקנים במעמד המחזה היה, שלא נהגו כבוד כראוי למחזה נשגב זה, ונהגו קלות ראש, כמו שכתב רש"י 'כנושך פתו ומדבר בפני המלך'. והיינו שכלל שהאדם זוכה ליותר מעלה ורוממות, קרוב הוא יותר אל המלך, ואז גנאי הוא להיות שקוע בקלות ראש ובתאוות הגוף, וכמידת השלימות שזוכה לה האדם, כך צריכה להיות באותה מידה מדרגת קדושתו ועדינות נפשו.

ונמצא שנמנו כאן שלשה אופנים של ניסיון בענייני קדושה ופרישות, לבעלי המעלה הזוכים לקירבת ה' ומדרגות נשגבות.

א. הזהירות שלא ליטול את הרגש מענייני קדושה ורוחב הנפש של השגות רוממות, ולהעבירם לענייני עוה"ז וגוף.

ב. לא להתמכר לענייני עוה"ז עד שמחמתם יימנע מעלות במעלות הקודש.

ג. שכנגד רוממות המעלה שמתרומם האדם, ראוי לו לפרוש ולהתרומם מענייני גוף ועוה"ז, ולא לזלזל במעלה שזכה לה.

* * *

וירד ה' בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים, ויהי כנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו. וישארו שני אנשים במחנה, שם האחד אלדד ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח והמה בכתובים ולא יצאו האהלה, ויתנבאו במחנה. וירץ הנער ויגד למשה ויאמר, אלדד ומידד מתנבאים במחנה. ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר, אדוני משה כלאם.

ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם (יא, כה-כט)

כתב הרמב"ן: 'שבעת שהיה הדבור עם משה אז יהיה האצילות, וממנו הוא, וכן אמר במעשה (פסוק כה) 'וירד ה' בענן וידבר אליו', ולא פירש הכתוב הדבור הזה מה היה, כאשר הוא כתוב בכל התורה שיבאר אחרי כן מה אמר ומה דבר ה', כי הענין בכאן, כי הזקנים אשר אמר בהם שהתנבאו, לא שמעו דיבור מפי השם, ולא נראה להם במראה או בחלום, אבל השם מדבר עם משה, ומאצילות רוח משה הם יודעים הנבואה ההיא. וזה טעם 'ויתנבאו ולא יספו', שלא יספו להתנבאות מעצמם, אבל בנבואה שאמר השם למשה בה לבדה התנבאו, וזה טעם 'ואצלתי', שאניח אצלי מן הרוח אשר אני שם עליך ושמתי עליהם'.

ועל פי דבריו יש לבאר המשך הענין באלדד ומידד שהתנבאו במחנה, והיינו שנבואתם לא היתה באופן זה של אצילות רוחו של משה, אלא זכו לנבואה מכח עצמם. וזהו אשר יהושע מחה על כבוד רבו, שהיה סבור שאין ראוי להם להתנבא במחנה כשמשמה רבם קיים.

ואמר לו משה בענוותנותו שאדרבה 'ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם', שהלוואי שכל עם ה' וכן כל השבעים איש יזכו שה' יתן את רוחו עליהם באופן עצמאי.

ועומק משמעות הדבר, שכל השבעים איש התנבאו בסגנון של משה, כיון שכל נבואתם היתה באצילות נבואתו של משה, כדברי הרמב"ן. אולם אלדד ומידד התנבאו בסגנון עצמי, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין פט). 'אין שני נביאים מתנבאין בסגנון אחד'. והוא מה שמשנה רבינו אמר ליהושע ברוח רוחו, שאין צורך שיקנא על כבוד רבו בדבר זה, שאדרבה זו מעלת התלמידים שהם מסוגלים להתנבא בסגנון עצמאי משלהם, והוא שבח לרבם שלימדם וגידלם עד כדי כך שהם מבוססים, ובכוחם לעמוד על רגליהם בעצמם.

והוא על דרך הפתגם שהיה שגור בפי ראש ישיבת מיר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, כי תלמיד מובהק אינו זה היודע לומר מה שרבו אמר, אלא זה היודע לומר גם במקום שלא שמע מרבו, מה שרבו היה אומר כגון דא ('שיחות מוסר' תשל"א מאמר כג). ועל כך יש להוסיף, שיש עוד מעלה יתירה מזו, שהתלמיד נתגדל כל כך, עד שאומר את סברת עצמו, מכח מה שנתגדל על ידי רבו.

אכילת שבת - אכילת נפש

בין אכילת נפש לאכילת גוף

אמר שלמה המלך ע"ה בחכמתו - 'צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר' (משלי יג, כה). כלומר שאכילת הצדיק נבדלת מאכילת הרשעים בתרתי. הן שהצדיק אוכל לשובע, דהיינו במידה נכונה ובשיעור כדי שביעה, ותו לא, ואילו אכילת הרשעים היא בלי גבול וכמה שיוסיף יחסר לו.

אכן מבואר עוד בפסוק זה שמלבד ההבדל בשיעור האכילה, יש גם הבדל במהות ואופי האכילה, כי מאכלו של הצדיק הוא לצורך נפשו, כלומר שאכילת הצדיק היא 'אכילת נפש' להשבת הנפש וישוב הדעת, על ידי שביעת נפשו. ואילו אכילת הרשעים היא 'אכילת גוף ובטן', לצורך הנאת גופו למלאות מחסור הבטן.

אכילת נפש משמעותה, שכל מגמתו באכילה היא לפקח ולעורר נפשו, כי כל זמן שהאדם מעונה ונפשו יבשה, אין דעתו מיושבת עליו. ומתוך שהוא אוכל ושותה קימעא, דעתו מתיישבת וחושיו מתפקחים וחכמתו מתעדנת. וכענין מאמרם - 'חמשה דברים משיבים את הלימוד וכו' והרגיל ביין ובשמים'. ושם - 'חמרי וריחני פיקחין' (הוריות יג).

אכילת נפש לעורר ולפקח הלב

זה לשון ספר התניא - 'האוכל בשרא שמינא דתורא ושותה יין מבושם להרחיב דעתו לה' ולתורתו כדאמר רבא 'חמרא וריחני פקחין', אזי נתברר חיות הבשר והיין שהיה נשפע מקליפת נוגה ועולה לה' כעולה וכקרבן' (לקו"א פ"ז). וכן אמרו - 'א"ר אבדימי דמן חיפה קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות לאחר שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד (וברש"י - 'כמה לבבות שאינו מסכים לדעת שלמה') אמר רב הונא בריה דרב יהושע הרגיל ביין אפילו לבו אטום וכו' יין מפקחו' (ב"ב דף יב).

על ידי נחת רוח ועידון, משיבים ומשובבים את הנפש והלב מתפקח. והוא כעין הענין האמור בהשגת הנבואה - 'ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' (מלכים ב' ג, טו). שכן דרך האדם הוא שגם

בשעה שלבו אטום ואינו מיושב להתעמק ולהתעלות במושכלות החכמה, הרי על ידי שמביא לו נחת רוח ועונג, נפתחים ומתפקקים רגשות לבבו, ומתפקחים נימי רגשותיו להבין ולהשכיל תבונות חכמה.

ומענין זה הוא אכילת הצדיק, שאינו אוכל למלאות כרסו. רק משיביע נפשו מעדינות טעם המאכל. באשר כי האדם הנעלה, אכילתו היא אכילת נפש, שהרי כולו ומהותו הוא נפש ונשמה, וכל מגמתו מכוונת לצרכי הנפש.

והרמב"ן כתב בענין בקשת יצחק להביא לו מטעמים - 'ומה שאמר לברך אותו אחר עשות לו המטעמים איננו שכר האכילה ושוכח בהם, אבל רצה ליהנות ממנו שתהיה נפשו קשורה בנפשו בעת ההנאה, ויברך אותו בחפץ מלא ורצון שלם או שהיה יודע בנפשו כי אחר האכילה היתה מתענגת ושמחה ויחול עליה רוח הקודש, כענין ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' (בראשית כה, לד).

והנה עונג הנפש, הוא יותר מטעם וניחוח המאכל ודי לו במעט, ואין זקוק להשביע גופו ובטנו בריבוי חומריות וכובד המאכלים. אבל האכילה של מילוי הבטן ושביעת הכרס, היא אכילת גוף.

כל אכילה - מורכבת מאכילת גוף ונפש

והאדם הבינוני, שאין אכילתו בחינת אכילת הצדיקים, הרי אכילתו מורכבת גם מאכילת הגוף, וגם מעידון הנפש. וכל אחד לפום דרגא דיליה לפי מידת שלימותו בנפש, וכוונתו בעת האכילה, זוכה שאכילתו היא יותר אכילת נפש ופחות אכילת גוף. אבל אכילת הרשעים, המגושמים השקועים בעוה"ז, כל אכילתם היא אכילת גוף, הנאת הגוף למלאות בטנם בחומריות גסות האכילה. ועליהם נאמר - 'ובטן רשעים תחסר'. שלעולם לא ישבעו כל צרכם, במילוי כרסם.

ובכל המאכלים, יש בהם שני החלקים הללו. גם חמריות המאכל וגם הניחוח והטעם שבו. והחומר הוא חלק הנאת הגוף, והטעם הוא חלק הנאת הנפש. וכענין שמצינו בגמרא - 'אמר רב מנין שמברכין

למלאות בטנם כל צרכם. ובאו בתלונות ותרעומת ואמרו - 'ונפשנו קצה בלחם הקלוקל' (במדבר כא, ה). ובאמת, עצם תלונתם, הוא היה מעלת המן שהיה לחם עדין של אכילת נפש, שאין בו חמירות וזוהמה, וכל אכילתו הוא עריבות וטעם.

ובדומה לזאת במאמר חז"ל (ילקוט"ש בשלח): 'ותעל השליו שהביא שלווה לצדיקים', מאכל הצדיקים מביא שלווה טובה. מאכל צדיקים גם טעמו מעולה לשבח. ואמרו בגמרא, (סוטה מט.) שמי שיש בו טהרה מרגיש טעם טוב בפירות. כמו שהיה בגן עדן מקדם, 'נחמד למראה וטוב למאכל'. ואיתא ב'אבות רבי נתן' - 'שנים אוכלין בקערה אחת זה טועם לפי מעשיו וזה טועם לפי מעשיו' (פרק לז).

סעודת לויתן - אכילה להתעוררות הנפש

ועיין ברבנו בחיי שכתב בענין סעודת הלויתן - 'גם בפרק המוכר (בבא בתרא עה.) מצינו עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן, לא אמר מלויתן אלא מבשרו, ואין תכלית הכוונה באותה סעודה כוונת המאכל והמשתה לבד למילוי הכרס ולהנאת הגוף והגרון שאין זה ענין העולם הבא, אלא שכבר נודע שבסיבת המאכל והמשתה יתעוררו כוחות הגוף, ובהתעורר הכוחות הגופניים יתעוררו ויתחזקו גם כן כוחות הנפש לאיזה ענין שיכוון אליו האוכל להמשיכם ולהישירים אליו, לפי שהמאכל והמשתה סיבות גדולות לשמחת הלב ולהרחיק העצבון והדאגה. ומן הידוע כי ברבות השמחה יתחזק הכח השכלי שיש בנפש ויהיה יותר מוכן להשיג המושכלות, וכענין האמור באלישע (מלכים ב, טו) קחו לי מנגן, ודרשו ז"ל (פסחים קיז.) אין שכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך דבר שמחה, וכענין המטעמים ששאל יצחק וביאר הכוונה בעבור תברכך נפשי, לא אמר בעבור אברכך, כענין סעודת אהרן וכל זקני ישראל עם חותן משה לפני האלהים, וכענין סעודת שמואל, וכתוב בני הנביאים עומדים ומתנבאים לפניו, וכן יתכן להיות הסעודות ההן לצדיקים בבשר ודגים נבראו מששת ימי בראשית לתכלית הזה בתכלית העונג שאין העולם הזה ראוי להשיג אליו זולתי לעולם הבא ואותן שהן מזומנים לאותן סעודות שהן תכלית המבוקש למין האנושי.

ואפשר שאותן המאכלים זכי הטבע מאד, הוכנו מתחילת הבריאה להיות מרבים השכל בטבע כענין שכתוב 'ונחמד העץ להשכיל', גם ידוע היום במקצת

על הריח שנאמר כל הנשמה תהלל י-ה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו ויהי אומר זה הריח' (ברכות מג.). והיינו שבמאכל יש הנאה גם לגוף וגם לנשמה. ובריה אין כלל חומר שנכנס לגוף, רק עריבות והנאה שיש לנפש. ולכן הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו, ואין הגוף נהנה ממנו.

והצדיקים, מכיון שהם אנשי נפש ומאיר בהם צלם האלוקים, עיקר הנאתם מחלק הנפש שבמאכל, שהוא הניחוח והטעם. ואין הנאתם מחלק החומר שבמאכל. אבל אנשי הגוף, אכילתם היא אכילת גוף שעיקרה הוא ריבוי החומר ומילוי בטן.

המן - עיקר מעלתו בטעם וקלוש בחומר

והוא הענין שמצינו באכילת המן במדבר, שמכיון שהיו דור דעה, היה אכילתם אכילת נפש, וניתן להם למאכלם לחם שמים שהוא המן. ובמן מצינו ענין זה, שהחומר שבו היה קלוש כדכתיב - 'דק ככפור', וכתוב - 'ועינו כעין הבדולח'. ואמרו חז"ל - 'לחם אבירים - לחם שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים' (יזמא דף עה:). והיינו שאין בו חומר וכובד למילוי הבטן. ובמדרש - 'בלחם הקלוקל שהיה קל בתוך מעיהם' (במדבר"ר טז, כד, ספרי דברים א).

והוא מה שאמרו - 'לחם שמלאכי השרת נזונים בו' (יזמא שם). כלומר מזון של מלאכים, שאין להם גוף.

ומאידך, בענין הטעם, אדרבא היה טעמו מעולה ומשובח, והתורה משבחתו - 'וטעמו כצפיהית בדבש' (שמות טז, לא). 'והיה טעמו כטעם לשד השמן' (במדבר יא, ח). ובחז"ל איתא שהיה מתהפך לכמה טעמים - 'המן שהיה בו מכל מיני מטעמים והיה כל אחד מישראל טועם כל מה שהיה רוצה' (שמו"ר כה, ג). והיינו מאחר שהיה המן לחם שמים ואכילתו אכילת נפש, היה קל ומועט בחמירותו מחד, אך מעולה ועשיר בטעמו מאידך.

ואכן היה המן להם להשיב את נפשם, ולהאיר את עיניהם לפקחם בחכמת התורה. ורמז לזה לשון הכתוב - ורוחך הטובה נתת להשכילם ומנן לא מנעת מפיהם (נחמיה ט, כ). ואמרו - 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן' (תנחומא בשלח כ). שכן אכילת נפש, מפקחת את הלב להבין חכמה.

אבל הערב-רב שלא הגיעו למעלה זו, להיות אנשי מעלה, אנשי נשמה. והיה עיקר אכילתם, אכילת גוף. ראו בזה חסרון באכילת המן, שלא שבעו בהנאת הגוף

כלל. שהרי בשבת אין כל מחסור לאדם, אין רעבון ואין עייפות, אלא כל אכילתו הוא רק לשם עונג שהוא בחינת 'אכילת נפש'. ותואם עם לשון הזוהר 'האי יומא, יומא דנשמתין איהו, ולא יומא דגופא, (ח"ב דף רה, א).

והוא אשר הובא בשם האריז"ל שמאכל שבת אינו מגשם, כי היא אכילה רוחנית, אכילת קדשים.

ועיין בביאור הלכה (סימן רמב ד"ה זכר) שמביא מספר 'תוספות שבת' שהקשה מה טעם עבדינן בשבת זכר למן, שהרי לא ירד בשבת. ומיישב 'ומה נמרצו אמרי יושר של התורת חיים שכתב טעם הגון לזה, והוא לפי דשבת בראשית הוא דוגמת שבת שלעתידי לבוא שהוא יום שכולו שבת, ולכן אנו עושים כמה דברים בשבת זה דוגמתו היינו לאכול בשר ודגים נגד סעודת שור הבר ולויתן, ומקדשין על היין נגד היין המשומר בענביו לצדיקים לעת"ל, וכבר אמרו חז"ל דעל שם זה נקרא שחקים שבו שוחקים מן לצדיקים לעת"ל, ולכך שפיר יש לעשות בשבת זכר למן ההוא.

המסעדים והסמים שהם בטבעם מועילים לזה כל שכן אותן שנבראו מששת ימי בראשית אולי לכוונה הזאת, וכענין שאירע במן שהוא מאכל גופני שניתן בזמן התורה אל עם שהיו מעותדים לדעת האמיתות ולהתבונן במושכלות כשכלים הנפרדים ולא היה בו שום מותר כלל שיטריד את השכל, והוא שאמרו ז"ל (יומא עה.) שהיה כולו נבלע באיברים, ודרשו חז"ל (שם) לחם אבירים אכל איש (תהלים עה, כה) לחם הנבלע באיברים, וכבר שמוהו חז"ל רמז למזון הצדיקים לעתיד לבוא באומרים בחגיגה (יב ע"ב) הקב"ה טוחן מן ברקיע לצדיקים'.

ואיתא ברשב"א ב'אגדת לויתן' - 'אין הנשמה שלימה, אלא באכילה ושתייה, וזהו סעודת לויתן לעתיד לבוא'.

אכילת שבת - אכילת נפש

והנה אכילת שבת היא "אכילת נפש" האמורה בחינת 'צדיק אוכל לשובע נפשו', ולא אכילת גוף

ביאורי תפילה

אשרי (ב)

נוספו שני הפסוקים האחרים - 'אשרי יושבי ביתך' בתחילתו, ו'ואנחנו נברך י-ה' בסופו.

ועיין בתוס' (ברכות לב: ד"ה קודם) שכתבו בטעם הוספת הפסוק 'אשרי יושבי ביתך' קודם מזמור תהילה לדוד, שהוא משום דמיניה ילפינן בגמרא (שם) שיש לשהות שעה אחת קודם התפילה [כלומר - אשרי אלו היושבים תחילה בביתך, ורק לאחר מכן הם מהללים אותך סלה]. ולכך אנו אומרים אותו בתחילת פסוקי דמזמרה, בבואנו להלל ולגדל את שמו.

ובטעם הוספת הפסוק - 'ואנחנו נברך י-ה מעתה ועד עולם הללוי-ה' בסוף המזמור, כתב בסדר רב עמרם גאון (פסוקי דמזמרה) שהוא בכדי 'לשלשולי הללוי-ה בתר הללוי-ה', כלומר בכדי לחבר את מזמורי פסוקי דמזמרה בתיבות 'הללוי-ה', שכך הם נעשים כשרשרת אחת של מזמורי שירה ותהילה לפני ה'. ועיין בבית יוסף (או"ח סימן נא) שהביא בשם הכלבו להקשות על טעם זה, שהרי אנו מוסיפים פסוקים אלו גם ב'תהילה לדוד' שאנו אומרים לאחר התפילה,

הוספת הפסוקים קודם המזמור ולאחרי

מזמור 'תהילה לדוד', אותו אנו אומרים שלש פעמים ביום, מוסיפים עליו שלושה פסוקים - שנים אנו אומרים בתחילת המזמור, ואחד בסופו. בפתחת המזמור אנו מוסיפים את הפסוק - 'אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה' (תהילים פד, ה), וכן את הפסוק 'אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו' (שם קמד, טו). ובסיום המזמור אנו מוסיפים את הפסוק - 'ואנחנו נברך י-ה מעתה ועד עולם הללוי-ה' (קטו יח).

הנה מה שמוסיפים את הפסוק השני - 'אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו', נראה כי הוא מפני שהוא סמוך לו בספר התהילים, שהוא הפסוק המסיים את המזמור שלפניו [אמנם יתכן שרק לאחר שהוסיפו בתחילה פסוק אחד בלשון 'אשרי' - 'אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה', לכן ראו חכמים להוסיף גם פסוק זה שמלבד זאת שהוא סמוך לו בתהילים הרי שהוא גם כן פותח בלשון 'אשרי']]. אך עדיין יש להבין מדוע

וקודם תפילת המנחה, ושם הלא אין שייך טעם זה. וראה שם שהביא בשם הראשונים טעמים נוספים לזה.

ואשר נראה לבאר בזה, כי פסוקים אלו שאנו מוסיפים קודם אמירת המזמור ולאחריו, משמשים כעין גדר של ברכה לפני הברכה לאחריה, על פרק השיר לפניו יתברך. שכן מזמור זה מלבד מה שהוא משמש כחלק ממזמורי פסוקי דזמרה, הרי יש לו גם גדר חשיבות ומעלה יתירה מצד עצמו, שהרי תקנו לאמרו שלוש פעמים בכל יום, וכדאיתא בגמרא (ברכות ד:)- 'אמר רבי אלעזר אמר רבי אבינא, כל האומר 'תהילה לדוד' בכל יום שלש פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא', וכמו שאמרו שם בגמרא שחשיבותו של מזמור לדוד הוא משום שפסוקי סדורים מכל אותיות הא-ב, וגם יש בו פסוק - 'פוחת את ידיך' שהוא שבח מיוחד ויסודי על הנהגתו יתברך שהוא זן ומפרנס ומכלכל את כל ברואיו ויצוריו לפי צרכם. הרי שמזמור זה קבע לו חשיבות לעצמו, ואמירת תהילה זו לבדה נחשבת כפרק מיוחד של עבודת שירה וזמרה לפניו יתברך, ומשום כך נקבעו פסוקים מיוחדים לפניו ולאחריו.

ואף על פי שעל אמירת כללות פסוקי דזמרה כבר נתקנו ברכות לפני הברכה ולאחריה - ברכת ברוך שאמר וברכת ישתבח - מכל מקום ראו חכמים להוסיף פסוקים נבחרים על מזמור 'תהילה לדוד' כשלעצמו, זאת מפני שתהילה זו יש לה מעמד וחשיבות בפני עצמה.

הפסוק הראשון שאנו מקדימים טרם אמירת תהילה לדוד, הוא - 'אשרי יושבי ביתך, עוד יהללך סלה'. כלומר - אשרי היושבים בבית ה', אשר ירבו ויוסיפו להלל ולשבח לפניו יתברך [כאשר תיבת 'עוד' פירושה מלשון ריבוי ותוספת]. והוא כעין ברכה

לפניה בשבח עבודת ההלל לפני ה' יתברך. ולאחר סיום מזמור 'תהילה לדוד' מוסיפים את הפסוק - 'ואנחנו נברך י-ה מעתה ועד עולם הללויה-ה'. כאשר הוא משמש מעין ברכה לאחריה, שבאמירתו אנו מביעים שכשם שאנו עוסקים בדברי שבח והלל לפניו יתברך, כך נמשיך לעסוק תמיד בהזכרת שבחים והילולים לפני ה' אלו קינו.

ולפי דברינו מבואר היטב מה שמוסיפים פסוקים אלו גם באמירת 'תהילה לדוד' שלאחר התפילה [אשר אז ליתא להנך טעמים שהבאנו לעיל, וכמו שתמה הכלבו], שכן זוהי התקנה מצד החכמים להוסיף פסוקים אלו תחילה וסוף - בכל שלוש הפעמים שאנו אומרים את המזמור, כיון שמזמור זה יש לו חשיבות בפני עצמו מלבד היותו חלק מ'פסוקי דזמרה'.

אכן גם דוד המלך בעצמו הוסיף פתיחה וסיום למזמור זה. וכפי שיתבאר להלן, שני הפסוקים הראשונים - 'ארוממך אלוקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד; בכל יום אברכך ואהללה שמך לעולם ועד', הם איפוא פתיחה כוללת למזמור כולו, והפסוק - 'תהילת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד' הוא איפוא סיום המזמור, כאשר תוכן הפסוקים הללו הוא גם כעין משמעות הפסוקים אשר אנו מוסיפים לפני המזמור ולאחריו - לפניו אנו מביעים את שבח עבודת ההלל, ולאחריו אנו מבטאים כי נתמיד בדברי השבח והלל לעד ולעולם. אך יש לומר, כי מאחר שפסוקים אלו הם מגוף המזמור, אותם ייסד דוד המלך כחלק מפסוקי המזמור עצמו, הרי ששוב אין אנו מחשיבים אותם כברכות לפני ה' ולאחריה, אלא עדיין שומה עלינו להוסיף פסוקים נבחרים מעין אלו אשר יביעו כעין ברכות לפני ה' ולאחריה.

הכמה ומוסר

עבודת ה' יחד עם כלל ישראל

מדברים אל כללות העם. וכן צורת העבודה וההנהגה הנדרשת, נתבעת מן העם בכללות.

וזו היתה הכוונה בבחירת עם ישראל, שיהיה 'עם' המתמסר לתפקיד של העיסוק בכבוד ה' ומלכותו

סגנון התורה פונה לכללות עם ישראל

בכל התורה סגנון הכתוב הוא באופן של פניה יחיס אלינו כאל 'עם', כל הציוויים וההבטחות והיעודים, ולעומת זאת גם האזהרות והתוכחות,

וכל שאיפתינו ותקוותינו תהא מתי יגיע העם למעלה העליונה המיועדת לו.

ובימינו נחלש רגש זה של שייכות לעם, וחדרה אווירה של נתינת יותר יחס וערך להצלחת הפרט, ואין מחשיבים כל כך את הערך של העם. אולם יש לדעת שדבר זה הוא מיסודי התורה והמצוות.

[נוסף על כך, דבר זה מעניק תחושת עוז רוח והרמת קרן לאדם, שאינו אובד בפרטיותו הזעירה, אלא יש לו שייכות והוא חלק מדבר גדול ותנועה אדירה, ובפרט כאשר אנו עם קדוש ונבחר לה', אזי רגש השייכות אליו נותן בלב האדם רוממות וגדלות].

עיקר רגש האחדות לקבוצה שיהא מכוון לקבוצת 'עם ישראל'

ואף שבנינו של עם ישראל מבוסס על י"ב שבטים [שלכל שבט ארץ נחלה לעצמו], ומטבע הדברים כל אחד רואה עצמו מאוחד עם בני שבטו, בכל זאת עיקר רגש האחדות להרגיש כחטיבה אחת עם הכלל, צריך להיות מכוון כלפי העם כולו, והקשר לשבט הוא רק בעל ערך משני. והוא מה שציוותה תורה 'ואהבת לרעך כמוך', ולא תשנא את אחיך בלבבך', משום שרגש הרעות והאחווה צריך להיות נובע מהיות העם כולו בני עם ה', בהיותנו כולנו עם אחד ומאוחד.

התופעה של נאמנות האדם למשפחתו ולחוג והקהילה אליה הוא משתייך, אף שהוא רגש נכון, אך יש לדעת שעיקר רגש זה של התאחדות בקבוצה, עליו להיות מופנה ל'משפחת בני ישראל', ולחוג הכללי שהוא 'עדת ישראל'. ועלינו להחזיר בקרבינו את ההרגשה שזה עיקר המשפחה והחוג שלנו, וכדכתיב 'בנים אתם לה' אלוקים לא תתגודדו', ודרשו חז"ל 'לא תעשו אגודות אגודות', כלומר שמכיון שאנו בנים לה' כמשפחה אחת אל לנו להיפרד לאגודות אגודות. ובזאת יבחן האדם, האם נאמנותו לכלל נובעת מצד התקשרותו לעם ה', שאם שמח הוא בהצלחת כל חוג בתוך היהדות גם אם אינו משתייך אליהם, אות הוא כי רגש קודש של עם ה' מפעם בקרבו.

ההתייחסות הנכונה של יהודי למעמדו היא, שהוא פרט המהווה חלק וחוליה המרכיבים עם גדול ונכבד, ורק כך נוכל לקיים את המצוות כפי אווירת הדברים שאנו מצוים בתורה כרוחם וכלשונם, בצורת קיום ועשייה באופן של 'עם'.

ית"ש, 'עם' ההולכים בדרכיו שומעים בקולו ועושים רצונו, 'גוי קדוש' אשר שמו הקדוש נקרא עליהם. וכאשר ישראל עובדים אותו באופן זה שכם אחד, אזי עולה לפניו יתברך עבודה אחת גדולה מכללות העם. וכן כל התפילות מיוסדים בלשון רבים כלומר שהעם כולו פונה ומתפלל אל ה'. [וזה עניינה של התפילה בציבור, והוא גם הכוונה במה שתיקנו המקובלים לומר בכל מצוה 'בשם כל ישראל'].

עבודה מתוך רגש שייכות כחלק מעם ישראל

בזמנינו רגילים לדבר ולעורר על ההתעלות האישית, וכן כאשר מדובר על שכר ועונש, עוסקים בגמול העתיד לבוא בפרטיות על האדם בעוה"ז או על נשמתו בעולם הבא. ובוודאי גם זה מבוסס על מקורות וסימוכין בפסוקים ובחז"ל, אולם יש לדעת כי עיקר הדגש צריך להיות מבוסס על ההשתייכות לעם. עלינו להפעיל בליבנו את הרגש של מחויבותנו כעם, הן לעבדו כעם, דהיינו שבעת קיום המצוות והעבודה לעשות זאת מתוך רגש ותחושה שעושים זאת בתור 'עם', דהיינו שכל אחד ממלא את תפקידו מצד שהוא חלק מהעם, וכל עשייתנו היא יחד עם כללות העם. כשהשמחה והסיפוק משמירת התורה והמצוות, הוא משום שבזה נמצא שהעם נוהג כראוי ומתעלה.

וכמו כן על כל אחד לשאוף שהעם כולו יתעלה וימלא את יעודו הנשגב, ואפילו כאשר הוא נוהג כראוי באופן אישי, עדיין אינו מרוצה כיון שלא בא הדבר אל מטרתו כל זמן שאין כל העם נוהג כראוי. והצלחת עם ישראל כולו בגשמיות וברוחניות היא עבורו שכר ואושר, והפסד העם וירידתו ח"ו ברוחניות או בגשמיות נחשבים כצער וכאבו האישי, ובהצלחת העם רואה את הצלחתו ושמחתו, כי האומה כולה כחטיבה אחת היא, וכל יהודי היהיה כאבר מגוף כלל האומה.

שיהא לב האדם עם מצב האומה

ורק כאשר יהיו חדרים בקרבינו רגשות אלו, נוכל לבוא לידי שמחה ורוממות ואושר אין קץ על האתה בחרתנו' שבחר בנו ה' וקירבנו ורוממנו וקידשנו לשמו ומיטיב עמנו ודואג לצרכינו, ובאותה מידה ידאב לבבינו ויהא מיצר ודואג על משבר האומה בגלות, וממילא נצפה בכליון עיניים לגאולתן של ישראל,

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה מאתנו מקרב לב למעלת ידידנו הנכבד,
מחשובי אברכי קהילתנו רודף צדקה וחסד, מתומכי מכונו

ה"ה הר"ר **שמואל השיין שליט"א**

מחשובי המודריכים בקהילתנו

שתרם חלק מהוצאת הגיליון

לרגל אירוסי בנו

הבה"ח **חנניה יוסף השיין הי"ו**

עב"ג למזל"ט

יהי רצון שייזכה הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת ודקדושה מהם
ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה, וזכות החזקת
והעמדת התורה תעמוד להם להתברך בכל הברכות האמורות
בתורה, וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה ולברכה אמן

המברכים

הנהלת המכון

התודה והברכה לידידנו הנכבדים מתומכי מכונו
שנמטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב ר' **יעקב הירשמן שליט"א**

לרגל אירוסי בנו

ברכת מזל טוב

לידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו
מתומכי מכונו

הרב **דוד בר"מ מינצברג שליט"א**

שתרם חלק מהוצאת הגיליון

לרגל אירוסי בנו למזל"ט עב"ג

בת לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

מתומכי מכונו

הרב **יוסף ברע"מ שיינברגר שליט"א**

שתרם חלק מהוצאת הגיליון

בס'דיסין תשפ"ג

עניני דומין מעניני דבר טהור ומוחלס

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה בזה מתוך רגשות לבב דומים

לכבוד מודינו

הנאון רבי **ברוך מודרי מינצברג שליט"א**

לדגל השמחה הגדולה באירוסי בתו תחי

עב"ג

הבה"ח **ישראל הירשמן הי"ו**

מבחידי ישיבת תורת ה'

בן ידידנו מחשובי אברכי הקהילה

הנאון רבי **יעקב הירשמן שליט"א**

ר"מ בישיבתו וקדושה תורת ה'

ברכות מאליפת מקרב לב נשגד בזאת

לכבוד **הרבנית רחל קנייט תל"ט"א**

אשת חבר לדביעו זצוק"ל

לדגל אירוסי הנכדה

ברכתנו מזל טוב ורוב נחת מצודפת בזה

יחד גם לסבים הנכבדים

הנאון רבי **יוסף הירשמן שליט"א**

מראשי קהילתנו וראש המרכז הגדול לחינוך

ישיבת המתמידים

מסייע ותומך נמרץ בכל ענייני הוצאת ספריו

הנאון רבי **מורדכי דוד שיינברגר שליט"א**

מחשובי ונכבדי קהילתנו

יהי רצון שייזכו הם ומשפחתם לרוות

רוב נחת ודקדושה

מהם ומכל צאצאיהם

לתפארת המשפחות הנכבדות

ויזכו לאושר ונחת עושר וכבוד

וכל מלי דמיטב

המברכים

הנהלת מכון 'כתבי בן מלך'

לוצקין
ביטוחים

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com